

Główny Urząd Miar

<https://www.gum.gov.pl/pl/aktualnosci/4200,Przedstawiciele-GUM-upamietnili-78-rocznice-wybuchu-powstania-w-getcie-warszawsk.html>
2022-06-27, 23:50

Przedstawiciele GUM upamiętnili 78. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim

Autor : Kaja Drąg, Bożena Żebrowska-Szumigaj
Opublikowane przez : Adam Żeberkiewicz

W 78. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim (19 kwietnia 1943 r.) dyrektor generalny Piotr Ziółkowski oraz wiceprezes Rafał Kęпка, w obecności pracowników Głównego Urzędu Miar, złożyli kwiaty pod oknem, znajdującym się w gmachu Urzędu. Okno, przez które dostarczano mieszkańcom getta żywność i lekarstwa, jest symbolem pomocy niesionej Żydom przez pracowników administracji miar i ich rodziny w latach 1940-1942.

19 kwietnia 1943 r. niemieckie oddziały (w sile ok. 2 tys. ludzi, wspieranych przez czołgi i wozy pancerne) wkroczyły do getta warszawskiego w celu dokonania jego ostatecznej likwidacji, prowadzonej systematycznie od 22 lipca 1942 r. Do walki z niemieckimi oddziałami stanęło wówczas ok. 500 członków Żydowskiej Organizacji Bojowej, pod dowództwem Mordechaja Anielewicza oraz ok. 150 bojowców Żydowskiego Związku Wojskowego. Tak rozpoczęło się powstanie w getcie warszawskim.

Niemcy utworzyli getto jesienią 1940 r., zamykając w nim ponad 400 tys. Żydów. Granica getta przebiegała m.in. wzdłuż części ulicy Elektoralnej 2, a następnie załamywała się pod kątem prostym między posesjami nr 2a i 4 i biegła dalej wzdłuż tyłów posesji przy ul. Orlej i Leszno.

Przy tak wytyczonej linii granicznej ul. Elektoralna 4 należała do obszaru getta, natomiast budynek Głównego Urzędu Miar, wraz z oficynami mieszkalnymi, pozostał w wolno dostępnej części miasta. Pracownicy GUM zamieszkujący oficyny, wykorzystali tę szczególną okoliczność i dostarczali zamkniętej ludności żydowskiej żywność i lekarstwa. Odbywało się to poprzez półokrągłe okno, znajdujące się na klatce oficyny mieszkalnej, w „ślepej” ścianie budynku wychodzącego na stronę getta. Dużą aktywnością w niesieniu pomocy wyróżniała się m.in. Irena Kaniewska (później żona Józefa Jantasa, mechanika precyzyjnego w GUM), jej siostra Henryka i Mikołaj Wrzosek. Prawdopodobnie również tą drogą dokonano przerzutu kilku Żydów poza obręb getta. Według powojennej relacji Eugeniusza Adamowicza (znajdującej się w zbiorach Andrzeja Barańskiego), skonstruowano do tego celu specjalne urządzenie będące namiastką windy. Przerzutami ludzi mieli zajmować się pracownicy, wcześniej zaprzysiężeni w Armii Krajowej: mechanik precyzyjny Kazimierz Móraski i woźny Stanisław Wiesik (Więsik, Więsyk).

(źródło: Andrzej Barański, 100 lat Głównego Urzędu Miar, Warszawa 2019)

